

Meseország vándorai

A tavaszi napsugarak hívó szavára vándormadarak rajai indulnak útnak. Földre hullajtott tollaikat meseföldi vándor gyűjti össze, hogy kihegyezze, tintába mártva gyönyörű történeteket vethessen velük papírra. Amikor leírta őket, tarisznyájába teszi a sok papírost, és elviszi őket oda, ahol már nagyon várják. Galuska László Pál, a vándor hamarosan megérkezik Debrecenbe is *Az őrdög sziklája* című történettel tarisznyájában...

A négy testvér kincse

„Hol volt, hol nem volt, volt a világon egyszer négy fivér. Nagy hegyek között éltek, az erdő közepén, és egész álló nap fát vág-
tak. De nem ám akármilyeneket, csak a legnagyobbakat, legöregebbeket döntötték ki; bizony, egy-egy ilyen hatalmas faóriás feldolgozása akár napokig is eltartott, bármilyen erős és ügyes is volt a négy fiú, mert a szerszámaik puha rézből voltak, és hamar kicsorbultak.

Mivel egyszerre csak egy fával végeztek, s így nem okoztak nagy kárt, az erdő sem haragudott a fivérekre, ők pedig egy idő után már megértették, amit mondott nekik.

Történt egyszer, hogy a legnagyobbik fiú egyedül indult el, hogy kiválassza a következő kivágandó öreg fát. Hát amint kóborol, keresgél, rátalál egy hatalmas bükkfára. Olyan magas volt, mint a templomtorony, és olyan széles, hogy hat-hét ember sem érte volna körül a derekát, még akkor sem, ha összekapaszkodnak. - Ez aztán a fa! - örvendezett a fiú, és már meg is lendítette a fejszéjét, hogy a bükköt kidöntse. Ekkor azonban könnyű szellő

támadt, és az erdő suttogni kezdett:

- Ne bánts a legszebb fát, édes fiam! Inkább mutatok neked valamit, ami gazdaggá tesz téged!

- Jól van hát! - mondta a fiú.- Ha csakugyan olyat mutatsz, ami értékes, békén hagyom ezt a bükköt.

- Hajolj csak le, és emeld föl a követ, ami a lábaid előtt hever! - suttogta az erdő. A fiú lehajolt, és egy vörös követ talált.

- Ez csak egy darab vörös kő! - mondta.

- Mi ebben az érték?

- Azt csak a tűz mondja meg! - válaszolt az erdő. - Menj haza, építs egy nagy kemencét, gyűjts tüzet benne, vesd belé a követ, s a többit meglátod!

A fiú fölvette a követ, és mindent úgy tett, ahogy az erdő tanácsolta. Amikor a veres

kő a kemencében, a tűzbe került, először fölizzott, azután nagy sokára elolvadt.

- No hiszen! - morgott bosszúsan a legnagyobbik fiú. - Miféle kincset adott neked az erdő? Eltűnt, nem maradt belőle semmi!

Mérgében kioltotta a tüzet, és szétrombolta a kemencét. De amint ott ugrált, tapiskált, a hamuban mégis rálelt a köre, illetve arra, amivé vált: szürkés, fényes anyagot talált, ami sokkal keményebb volt, mint a réz. A fiú vasnak nevezte el. Később rájött, hogy ha újra fölizzítja, és kalapáccsal ütni kezdi, olyan formára gyúrható, amilyenre csak akarja. Készített belőle szerszámot, fegyvert, a lovak lábára patkót; ettől kezdve mindig a kemence mellett állott, és bőrkötényben, maga formálta nagy pörölyvel csengve-bongva verte a vasat: a legidősebb fiú kovács lett.

A favágás a többi testvérre maradt. A következő fiú is elindult egyszer fát keresni, ő is rátalált a bükkre, neki is kincset ígért az erdő, ha békén hagyja. A második legénynek nagy barna sziklát mutatott az erdő: az egész hegy ilyen sziklákból állott.

- Hisz ez nem kincs, csak szikla! - nevetett a legény. - Mi ebben az érték?

- Azt csak a tűz mondja meg! - válaszolt neki is az erdő. - Menj haza, építs egy nagy kemencét, gyűjts tüzet benne, vesd belé a sziklát, s a többit meglátod!

Ez a fiú is követte a tanácsot, ennek a köve is felizzott a tűzben, de amikor a kemencét szétrombolta a legény, akkor a hamuban nem vasat talált, hanem puha, hófehér anyagot, ami égetett, mint a tűz, csak akkor szelídült meg, ha vízzel lelocsolták. Ekkor is fehér maradt, de jól lehetett kenni, mázolni, szép fehérre festette a házak falát. A második testvér mésznek nevezte el, és jó áron vették meg tőle az emberek,

mert nemcsak festeni, hanem építeni is lehetett vele: ha a kövek vagy a téglák közé tették, még erősebb lett tőle a fal. A második testvér is mindig a kemence mellett állott ettől kezdve, és nagy fadarabokkal táplálta a tüzet, hogy annak leégése után a drága nyers meszet a kemencéből kiláptolja és beoltsa: a második fiú mészégető lett.

A favágás a két kisebbik testvérre maradt. Hogy, hogy nem, a harmadik fiú is megtalálta az óriási bükköt, és neki is kincset ígért az erdő, ha nem bántja a kedves fáját. De nem követ adott a fiúnak, hanem homokot.

- Mit kezdjek én a homokkal? - nevetett a harmadik fivér. - Miféle kincset adtál te nekem?

- Azt csak a tűz mondja meg! - így az erdő.

- Menj haza, építs egy kemencét, gyűjts tüzet benne, vesd belé a homokot, s a többit meglátod!

A fiú megtette, amit az erdő tanácsolt, s a homok elolvadt és folyni kezdett. Amikor kihűlt, csodálatos, átlátszó anyaggá változott, olyan volt, mint a tiszta víz vagy a jég, csak nem olvadt el. A harmadik testvér üvegnek nevezte el, és arra is rájött, hogy forró állapotában föl lehet fújni egy hosszú csővel, mint valami szappanbuborékot. Gyönyörű palackokat, poharakat, tálakat formált az üvegből, és nagyobb vagyont szerzett velük, mint kovács és mészégető bátyja együttvéve. A harmadik testvér is mindig a kemence mellett állott ettől kezdve, és formálta a szebbnél szebb üvegedényeket: üvegfúvó lett belőle.

Már csak a legkisebb fivér maradt favágó, és mi tagadás, nem nagyon örült ennek, mert sokkal többet dolgozott, mint annak előtte, hiszen bátyjai kemencéihez sok fa kellett. Hamarosan ő is rálelt a

bükk-óriásra, s az erdő könyörögni kezdett neki, hogy ne bántsa.

- Mit adsz nekem cserébe? - kérdezte a legkisebb fiú.

- Már nincsen semmim. - susogta szomorúan az erdő. - Tedd meg, amit kérek, jó szóért!

- Nem lehet - válaszolta a fiú. - Bátyáimnak egyre több fa kell a kemencéikhez, és ez a bükk sokáig elég lesz nekik.

- Ha csak ez a baj, segíték én rajtad! - örvendezett az erdő. - Elmondom neked, hogyan tudsz kevés fából sok tüzelőt nyerni!

- No, ha elmondod, nem bántom a kedves bükkfádat! - kapott a szón a legifjabbik leány. S az erdő megtanította arra, mi módon építsen olyan kemencét, amelyben a fát lassú tűzön fényes, fekete faszénné lehet kiégetni. A kész faszén, ha begyújtottak vele, ráérősen égett, nem is igen volt lángja, csak izzása, sokáig parázslott, tovább, mint a száraz ölfa, s olyan forró-ságot adott, hogy a kovács, a mészégető és az üvegfüvő testvér ettől kezdve csak öccsüktől vették a tüzelőt, s az gazdagabb lett, mint három bátyja együttvéve. Nem is igen kellett favágással vesződni, ettől kezdve leginkább a kemence mellett töltötte az időt, tapasztgatta az oldalán a füstnyílásokat, táplálta a tüzet: szénégető lett belőle.

Így élt azután a négy testvér bőségben, boldogságban. Derék lányokat vettek feleségül, sok kis gyermekük született, s amikor azok felnöttek, belőlük is kovácsok, mészégetők, üvegfüvők és szénégetők lettek. Már egész falura való néppé szaporodtak. S mivel azon a vidéken a kemencét hutának hívták, a falu neve is Huta lett. Mikor pedig már a négy testvér leszármazottai nem értek el egy faluban,

szétköltöztek a környéken mindenfelé, s új falvakat alapítottak, szintén Huta nevéket. Azokban is építettek kemencéket, s hogy össze ne keverjék az újabb falvakat a régivel, kikerekítették a neveket. Így lett Újhuta, Háromhuta, Répáshuta, Kishuta, Nagyhuta, Vágáshuta, és még ki tudja, hány község. Az eredeti falut pedig, ahonnan elindultak, Óhutának keresztelték át. De az erdtől sosem estek messzire ezek a falvak. Mert a négy testvér minden nemzetsége szerette az erdőt, és értette a susogását...

Így szól a mese. Így mesélte nekem a nagyapám. Ő is a négy testvértől szármított a családját. Nagyapám sok mesét tudott, és jól ismerte a négy ős mesterségét, hiszen tősgyökeres újhutai volt – másképpen bükkszentkeresztli, mert újabb időkben Újhutát Bükkszentkeresztnek nevezték azok, akiknek az Újhuta név nem tetszett.

Az én nagyapám mészégető volt, és bár sok bérese dolgozott a kemencéi mellett, maga is keményen megfogta a munkát, ha kellett. Amikor kitért a nagy háború, elment harcolni, és mire visszatért, Bükkszentkeresztben bőrkabátos emberek jelentek meg, akik nagy hangon arról kiabáltak, hogy mostantól semmi sem lehet egyvalakié, minden mindenkié kell, hogy legyen. Majd pedig elvették az én nagyapám házait, fogatait, lovait, még a kemencéit is. Utoljára az erdőből is kitiltották, mert azt mondták, hogy az is mindenkié, bár szegény nem értette: ha az erdő mindenkié, akkor miért nem vehet legalább csak annyi fát belőle, hogy egy kemencényi meszet kiégethessen. Aztán egyszer mégis megpróbált egy kis rőzsét elhozni az erdőből, mert úgy gondolta,

hogy a mindenkibe ő is beletartozik, és marad ott elég tüzelő másoknak is. De akkor egy különösen durva bőrkabátos különösen durván elmagyarázta a nagyapámnak, hogy ő nem mindenki, csak egy senki.

Mit volt mit tenni: leballagott a Miskolc nevű kormos nagyvárosba a nagyapám, és ott körülnézett, hol lehetne egy kemencét találni, ami mellett dolgozhatna. De Miskolcon csak egy helyen voltak kemencék, a hatalmas vasgyárban, s ezek a kemencék is akkorák voltak, hogy egyben elfért volna egész Bükkzentkereszt az összes házaival. És ezekben a kemencékben vasat olvasztottak, és a vas bömbölt, zúgott, és jajgatott, és az óriáskemencék nem bodor fehér füstöt eregettek, mint a kicsik odahaza, Bükkzentkeresztben, hanem fekete, sárga és mérgező gőzöket és gázokat. Ezekről a gázoktól nagyon sokan fiatalon megbetegedtek, meg is haltak, s itt kellett a nagyapámnak is dolgoznia ettől kezdve, de ő nem betegedett meg, és sok évet ért meg, mivel fiatal korában az erdő mellett lakott, és tiszta, friss levegőt lélegzett be. Ez volt az erdő utolsó ajándéka a négy testvér kései ivadékának.

Édesapám – talán a sok beteg ember miatt, akikkel gyermekkorában összelálikozott a vasgyári telepen – már nem kíváncsított a kemence mellé; orvos lett belőle. Messzire került a hegyektől és az erdőtől: egy távoli egyetemvárosban megismerkedett édesanyámmal, és letelepedett. Én már ott születtem meg. A tűz iránti érdeklődést én is megöröklöttem, de kemencét nem építhettem, és miután sikeresen felgújtottam a függőnyt a nagyszobában, édesanyám a tűztől is elparancsolt. A nagyapámmal és az erdővel csak nyaranta találkoztam, de a

mesékkel otthon is; édesapám ismerte a nagyapám meséit, és olykor elmondott belőlük egyet-egyet. Mihaszna fiú voltam, sokkal semmirevalóbb, mint bármelyik felmenőm, nem érdekelt igazán semmi hasznos dolog, egyre csak a mesék után kíváncsítottam, és amikor a szüleim már nem győzték, a könyveket bújtam. Reggeltől estig csak olvastam és olvastam, faltam a könyveket egymás után, és egyszer csak észrevettem, hogy már nem vagyok kisgyerek: időközben hosszú szakállam nőtt, a hajam ritkulni kezdett – azt mondták nekem, hogy már felnőtt vagyok, és felnőtt módjára kellene élnem... De azért amikor lehetett, még mindig hallgattam és olvastam a meséket, szakadatlanul.

Addig-addig gyűjtöttem magamba a történeteket, míg egyszer csak nem fértek el bennem. Kikíváncsított belőlem. Azóta én is mesélek annak, aki meghallgatja. És rájöttem, hogy még nekem is jutott valamicske a négy testvér kincseiből.”

Galuska László Pál

Galuska László Pál a Kecskeméti Főiskola Tanítóképző Karának oktatója, ahol többek között gyermekirodalmat tanít a leendő tanítóknak és óvodapedagógusoknak. A Janus Pannonius Tudományegyetemen végzett magyar nyelv és irodalom szakos bölcsész és középiskolai tanár szakon, emellett a Magyar Drámapedagógiai Társaság tanfolyamán drámajáték-vezetői szakképesítést szerzett. A Vojtina Báb-színházban kerül majd színre negyedik mesedarabja Az ördög sziklája címmel. Eddig hat előadott színpadi játékokat írt vagy dramatizált.